

Nr 86

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statliga garantier för skadeersättning vid vissa atomolyckor, m. m.; given Stockholms slott den 13 mars 1970.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över industriärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Krister Wickman

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att ikläda staten skyldighet att i viss omfattning utge ersättning för atomskada i följd av atomolycka i samband med driften av den planerade atomreaktoranläggningen vid Ringhals i Hallands län.

Vidare föreslås, att riksdagen godkänner den reglering av atomansvarighetsfrågor som ingår i samarbetsavtal på atomenergiområdet mellan Sverige och Finland samt mellan Sverige och Sovjetunionen.

Utdrag av protokollet över industriärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 13 mars 1970.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden ANDERSSON, LANGE, HOLMQVIST, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, ODHNOFF, WICKMAN, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för industridepartementet, statsrådet Wickman, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *statlig garanti för skadeersättning vid vissa atomolyckor m. m.* och anför.

Bestämmelser om ersättning för skada i följd av atomreaktor drift m. m. finns i atomansvarighetslagen (1968: 45). Lagen trädde i kraft den 1 april 1968. Den bygger på två internationella konventioner, nämligen en i Paris den 29 juli 1960 avslutad konvention om skadeståndsansvar på atomenergis område, utarbetad inom OECD:s atomenergiorgan ENEA (European Nuclear Energy Agency), samt en i Bryssel den 31 januari 1963 avslutad tilläggskonvention till Pariskonventionen, utarbetad inom ENEA och den europeiska atomenergigemenskapen (Euratom). Pariskonventionen reglerar frågan om skyldighet för innehavare av atomreaktor eller annan atomanläggning att ersätta s. k. atomskada. Tilläggskonventionen innehåller bestämmelser om supplerande ersättning av statsmedel vid vissa s. k. atomolyckor. Sverige har ratificerat båda konventionerna. Pariskonventionen trädde i kraft den 1 april 1968 och gäller f. n. mellan Belgien, Frankrike, Spanien, Storbritannien, Sverige och Turkiet. Tilläggskonventionen träder i kraft när den har ratificerats av sex signatärmakter. Den har undertecknats av flertalet av ENEA:s medlemsländer men har hittills ratificerats endast av Frankrike, Spanien, Storbritannien och Sverige. Tidpunkten för ikraftträdandet är nittionde dagen efter det att det sjätte ratifikationsinstrumentet har deponerats.

Atomansvarighetslagens på Pariskonventionen grundade ersättningsbestämmelser (1—27 §§) innebär i huvudsak följande. Innehavare av atomanläggning i stat som är bunden av Pariskonventionen (konventionsstat) skall oberoende av vållande ersätta atomskada i följd av atomolycka som inträffar i anläggningen eller under transport av atomsubstans från och i vissa fall till anläggningen. Sådan ersättningskyldighet föreligger också vid atomolycka som orsakas av atomsubstans vilken vid olyckstillfället fanns utanför

anläggningen och härrörde från denna men inte var under transport. För innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarigheten enligt lagen begränsad till 50 milj. kr. för varje atomolycka. Sådan anläggningsinnehavare är enligt lagen skyldig att teckna ansvarsförsäkring till täckande av sin ansvarighet enligt atomansvarighetslagen eller motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat. Annan än innehavare av atomanläggning kan i princip inte åläggas att ersätta atomskada som omfattas av lagens ersättningsbestämmelser. Anläggningsinnehavaren har dock återkravs rätt mot fysisk person som har orsakat skadan uppsåtligen. Från principen om anläggningsinnehavares exklusiva ansvarighet görs i övrigt undantag endast för ansvarighet som grundas på vissa internationella konventioner på transportväsendets område. Den som vill föra talan om ersättning mot en anläggningsinnehavare eller dennes försäkringsgivare skall anmäla sitt anspråk hos anläggningsinnehavaren inom tre år från det han fick kunskap om skadan och om vem som är ansvarig för denna. Anläggningsinnehavares ansvarighet preskriberas dock i varje fall tio år efter dagen för atomolyckan.

Lagen innehåller vissa bestämmelser om ersättning av staten som inte bygger på någon av konventionerna. Sålunda föreskrivs att, om skadelidande visar att han inte har kunnat få ut ersättning enligt lagen av vederbörande anläggningsinnehavares försäkringsgivare, ersättningen skall betalas av staten (28 §). Staten är vidare skyldig att betala ersättning för atomskada som har uppkommit i Sverige i fall då innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarig för atomolyckans skadeverkningar men fråga är om en skada som har uppkommit senare än tio år efter atomolyckan och rätten att få ersättning av anläggningsinnehavaren följaktligen har preskriberats. Rätten till ersättning av statsmedel i sådant fall preskriberas trettio år efter atomolyckan (32 §). Ersättning av statsmedel enligt nu berörda bestämmelser utgår enligt de grunder som gäller i fråga om ersättning som anläggningsinnehavare har att betala. Staten har återkravs rätt i samma omfattning som innehavare av atomanläggning (35 §).

Vidare innehåller lagen bestämmelser om svensk domstols behörighet i mål om ersättning enligt lagen samt interna forumregler och vissa bestämmelser om verkställighet av utländsk dom (36—37 §§). Jurisdiktionsbestämmelserna innebär i huvudsak att talan om ersättning för atomskada får väckas vid svensk domstol om atomolyckan helt eller delvis har inträffat i Sverige eller om vederbörande atomanläggning ligger i Sverige och antingen olyckan har i sin helhet inträffat utanför konventionsstaternas territorier eller platsen för olyckan inte kan bestämmas med säkerhet.

I 29—31 §§ atomansvarighetslagen tas upp på tilläggskonventionen grundade bestämmelser om ersättning av statsmedel vid katastrofolyckor, dvs. fall då det ansvarsbelopp som gäller för den ansvarige anläggningsinnehavaren inte förslår till full ersättning åt de skadelidande. Bestämmelserna är tillämpliga när ansvarighet enligt lagen åvilar innehavare av en atomanlägg-

ning som ligger i Sverige eller i annan av tilläggskonventionen bunden stat och vid tiden för olyckan fanns upptagen på en särskild lista om vilken föreskrifter ges i konventionen samt svensk domstol enligt lagen är behörig att pröva anspråk på ersättning i anledning av olyckan. Om i ett sådant fall anläggningsinnehavarens ansvarsbelopp inte räcker till full ersättning åt de skadelidande, utgår ersättning av statsmedel för atomskada som har uppkommit i Sverige eller i annan av tilläggskonventionen bunden stat eller som har uppkommit på eller över det fria havet, i vilket senare fall rätt till ersättning dock i viss omfattning är förbehållen de av konventionen bundna staterna och deras medborgare. Ersättning utgår i princip enligt samma grunder som gäller i fråga om anläggningsinnehavares ersättningsskyldighet. Ersättningen av statsmedel är för varje atomolycka begränsad på sådant sätt att den tillsammans med den ersättning som vederbörande anläggningsinnehavare har att utge inte får överstiga ett belopp motsvarande 120 milj. sådana betalningsenheter som avses i det europeiska monetära avtalet den 5 augusti 1955, dvs. i runt tal 600 milj. kr. Ersättning enligt dessa regler skall i sin helhet betalas av svenska staten till de skadelidande. Om den berörda atomanläggningen ligger utom Sverige har emellertid staten rätt att få tillbaka den del av ersättningsbeloppen som ligger mellan ansvarsbeloppet och ett belopp av 70 milj. betalningsenheter eller ca 350 milj. kr. av den stat där anläggningen ligger samt — enligt vissa i tilläggskonventionen föreskrivna fördelningsregler — över 95 % av överskjutande ersättningsbelopp av samtliga övriga av tilläggskonventionen bundna stater. Om atomanläggningen ligger i Sverige skall svenska staten slutligt bära ersättningarna mellan anläggningsinnehavarens ansvarsbelopp, dvs. 50 milj. kr., och nyssnämnda belopp av ca 350 milj. kr., under det att de överskjutande ersättningsbeloppen fördelas mellan de av tilläggskonventionen bundna staterna på det sätt som nyss nämnts. Vid sidan av rätten att kräva åter vissa ersättningsbelopp av andra stater har staten återkravs rätt för vad den har gett ut enligt dessa bestämmelser endast mot fysisk person som har orsakat skadan uppsåtligen.

Atomansvarighetslagen innehåller slutligen en särskild bestämmelse om ersättning av statsmedel vid katastrofolyckor som inte omfattas av de på tilläggskonventionen grundade bestämmelserna. Enligt 33 § skall i ett sådant fall supplerande ersättning av statsmedel betalas för atomskada som har uppkommit i Sverige och enligt grunder som fastställs av Kungl. Maj:t och riksdagen. Sådan ersättning skall då också utgå i tillägg till sådan ersättning av statsmedel som kan ha betalats för skador som yppats senare än tio år efter olyckan, om nämligen dylik ersättning enligt särskilda föreskrifter i 32 § har satts ned på den grund att de skadeståndsbelopp anläggningsinnehavaren haft att utge har måst reduceras därför att ansvarsbeloppet överskridits.

Atomansvarighetslagen trädde som nämnts i kraft den 1 april 1968. Härvid gjordes emellertid undantag för de på tilläggskonventionen grundade bestämmelserna i 29—31 §§ om ersättning av statsmedel vid katastrofolyck-

kor med hänsyn till att tilläggskonventionen ännu inte har trätt i kraft. Det föreskrevs, att bestämmelserna i dessa paragrafer skall träda i kraft den dag Kungl. Maj:t förordnar. Avsikten är att sådant förordnande skall meddelas med verkan fr. o. m. den dag då tilläggskonventionen blir bindande för Sverige. Denna reglering innebär för tiden till dess 29—31 §§ träder i kraft att i händelse av en katastrofolycka, som i och för sig omfattas av ersättningsreglerna i dessa paragrafer, supplerande ersättning av statsmedel i stället skall betalas enligt 33 §, dvs. enligt grunder som Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt fastställer.

Den omständigheten att Pariskonventionen ännu inte blivit bindande för något av våra grannländer och att tilläggskonventionen ännu inte trätt i kraft medför att vissa leverantörer av utrustning till atomreaktoranläggningar i Sverige som villkor för leveranser ställer krav på särskilda statliga garantier beträffande ersättning för atomskada i följd av atomolycka. Statsmakterna har tidigare (prop. 1968: 123, SU 139, rskr 311) iklätt sig skyldighet att i viss omfattning utge ersättning för atomskada i följd av atomolycka i samband med driften av atomreaktoranläggningen vid Simpevarp i Kalmar län, det s.k. Oskarshamnsverket.

Frågan har ånyo aktualiserats med anledning av att statens vattenfallsverk (Vattenfall) har träffat preliminära avtal om de två första aggregaten till atomreaktoranläggningen vid Ringhals i Värö kommun, Hallands län, med bl. a. AB ASEA-ATOM samt Westinghouse Electric Co i Förenta Staterna, vilka båda företag skall leverera var sin reaktor. För fullgörande av sitt åtagande avser ASEA-ATOM att beställa vissa reaktorkomponenter hos General Electric Co i Förenta Staterna.

Enligt vad jag erfarit från Vattenfall anser Westinghouse och General Electric att atomansvarighetslagen innebär sådana begränsningar i fråga om anläggningsinnehavarens ansvarighet och ersättning av statsmedel för atomskada att de i sin egenskap av reaktorleverantörer kan komma att åläggas ersättningsskyldighet i betydande omfattning, om en atomolycka skulle inträffa i samband med driften av Ringhalsanläggningen och ge upphov till atomskada här i landet eller i något av våra grannländer. Företagen har sålunda hänvisat till att enligt Pariskonventionen ansvarsbeloppet för anläggningsinnehavare skall utgöra 15 milj. betalningsenheter eller ca 75 milj. kr., medan Sverige har utnyttjat den möjlighet konventionen ger att med hänsyn till försäkringsmöjligheterna bestämma ett lägre ansvarsbelopp, nämligen 10 milj. betalningsenheter eller ca 50 milj. kr. Vidare har företagen enligt Vattenfall åberopat att tilläggskonventionen ännu inte har trätt i kraft och således inte gjorts fullt ut tillämplig i Sverige. Mot bakgrund av nu nämnda förhållanden har Westinghouse och General Electric som en förutsättning för sina leveranser angett att Vattenfall ikläder sig ett ansvar

som går utöver vad som f. n. följer av atomansvarighetslagen. ASEA-ATOM har med hänsyn till General Electrics inställning gått på samma linje.

Enligt Vattenfalls bedömning måste det ses som en samhällelig angelägenhet av stor vikt att Ringhals kraftstation kan uppföras programenligt. En förutsättning härför torde dock vara att ansvarighetsfrågan får en tillfredsställande lösning. Detta synes kunna ske genom att staten, på samma sätt som beträffande Oskarshamnsverket, åtar sig att i händelse av sådan atomolycka i samband med driften av Ringhals kraftstation för vars skadeverkningar anläggningens innehavare är ansvarig enligt Pariskonventionen betala supplerande ersättning — utöver de ersättningar som staten kan ha att betala enligt atomansvarighetslagen i nu gällande delar — med det belopp som anläggningens innehavare resp. staten skulle ha haft att betala, om ansvarsbeloppet hade fastställts till ett belopp motsvarande 15 milj. betalningsenheter resp. om tilläggskonventionen hade trätt i kraft och blivit bindande för Sverige och samtliga de stater som undertecknat denna konvention.

För egen del ansluter jag mig till Vattenfalls bedömning. Det är synnerligen angeläget med hänsyn till såväl kraftförsörjningen som atomenergi-verksamhetens utveckling i vårt land att atomreaktoranläggningen vid Ringhals kan färdigställas enligt de ursprungliga planerna. Ansvarighetsfrågan torde inte kunna lösas på annat sätt än att staten — i likhet med vad som skett beträffande Oskarshamnsverket — ikläder sig skyldighet att betala viss supplerande ersättning i händelse av en atomolycka för vilken Vattenfall i egenskap av innehavare av Ringhalsanläggningen är ansvarigt enligt Pariskonventionen och den svenska atomansvarighetslagen. I första hand bör statens åtagande avse de ersättningsbelopp som anläggningens innehavare skulle ha varit skyldig att betala utöver det ansvarsbelopp om 50 milj. kr. som gäller enligt atomansvarighetslagen, i fall detta belopp i stället utgjort 75 milj. kr. Vidare anser jag att staten för tiden intill dess tilläggskonventionen träder i kraft och blir bindande för Sverige bör åta sig att i händelse av en atomolycka av detta slag betala åtminstone viss del av den ersättning som skulle ha utgått av statsmedel, om tilläggskonventionen hade trätt i kraft och blivit bindande för Sverige och de övriga stater som vid tiden för olyckan hade tillträtt eller undertecknat tilläggskonventionen. Jag anser det emellertid inte böra ifrågakomma att i den delen sträcka statens åtagande längre än att ersättning av statsmedel utges intill den beloppsgräns på 70 milj. betalningsenheter, under vilken ersättningarna enligt tilläggskonventionen skall enligt föreskrifterna i denna i sin helhet slutligt bäras av den stat där den ansvarige anläggningssinnehavarens atomanläggning ligger. Dessa åtaganden bör dock inte gälla längre än till dess de av våra grannländer som närmast kan tänkas bli berörda av en olycka i Ringhalsanläggningen, nämligen Danmark och Norge, själva har blivit bundna av Pariskonventionen och tilläggskonventionen.

Kungl. Maj:t bör meddela behövliga föreskrifter med anledning av statens åtagande.

Sverige har ingått bilaterala samarbetsavtal på atomenergiområdet med Förenta Staterna, Storbritannien, Canada och Schweiz. Gemensamt för dessa avtal är att de syftar till att skapa en ram för utbyte av information, forskningsresultat, material och utrustning. Avtalen är avsedda att främja den vidare utvecklingen av atomenergins användning för fredliga ändamål och innehåller bl. a. föreskrifter om kontroll av nukleärt material. Nu senast har sådana samarbetsavtal avslutats med Finland och Sovjetunionen. Båda dessa avtal, som i svensk text torde få fogas som *bilaga 1 och 2* till detta protokoll, skall ratificeras.

Bakgrunden till det svensk-finska avtalet, som undertecknades den 15 oktober 1968, är bl. a. de överläggningar som ägt rum under senare år rörande planerna på ett nordiskt atomenergisamarbete. Vidare har kommersiella kontakter etablerats genom att finska företag är underleverantörer till bl. a. ASEA-ATOM samt genom svenskt deltagande i anbudsgivningen för ett finskt atomkraftverk. Det har därför befunnits lämpligt att avtalsmässigt reglera det framtida atomenergisamarbetet med Finland på samma sätt som skett med de förut nämnda länderna.

Som framgått av vad som tidigare sagts har Finland ännu inte anslutit sig till det internationella konventionssystemet rörande atomansvarighetsfrågor. Eftersom Finland avser att inom en nära framtid ansluta sig till såväl Pariskonventionen som tilläggskonventionen, har det ansetts lämpligt att i det svensk-finska samarbetsavtalet (artikel 7 punkt 2) införa bestämmelser som i viss mån föregriper det internationella konventionssystemets reglering av atomansvarighetsfrågorna mellan de båda staterna. En sådan ordning, som saknar motsvarighet i tidigare ingångna samarbetsavtal, har bedömts vara en förutsättning för att väsentliga delar av det samarbete som åsyftas med avtalet skall komma till stånd. Bestämmelserna, som är ömsesidiga och skall gälla tills både Sverige och Finland blir bundna av samma internationella åtaganden, innebär i korthet att för atomskada i följd av atomolycka den part skall ansvara som vid tiden för olyckan omhändertade reaktorn eller det skadeorsakande materialet samt att samma part fritar den andra parten från allt ansvar och all ersättningskyldighet. Ersättningsbeloppet skall dock tillsammans med ersättningar som kan ha utgått i de båda länderna inte överstiga 120 milj. betalningsenheter.

Samarbetsavtalet mellan Sverige och Sovjetunionen, som undertecknades den 12 januari 1970, innefattar — utöver de i sådana avtal vanligen förekommande bestämmelserna om utbyte av material m. m. — även ett åtagande från sovjetisk sida att tillhandahålla anrikningstjänster åt svenska kraftföretag. Eftersom vår nuvarande atomkraftutbyggnad baseras på anrikat uran öppnar avtalet ett för Sverige värdefullt alternativ när det

gäller försörjningen med sådana tjänster. Även detta avtal innehåller en reglering av atomansvarigheten de båda länderna emellan (artikel IV. 3) som i huvudsak överensstämmer med motsvarande reglering i det svensk-finska avtalet. Giltighetstiden för bestämmelserna är dock inte begränsad så som i det svensk-finska avtalet utan är den samma som för övriga bestämmelser i avtalet, d. v. s. trettio år från ikraftträdandet.

Under återopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. bemyndiga Kungl. Maj:t att för tiden till dess både Danmark och Norge blivit bundna av såväl Pariskonventionen som tilläggskonventionen ikläda staten skyldighet att i händelse av atomolycka i de atomreaktoranläggningar vid Ringhals i Hallands län, som nu är under utförande eller som i framtiden där kommer att utföras, utge ersättning för atomskada i följd av olyckan, *dels* med belopp som anläggningens innehavare, utöver de ersättningsbelopp som det åligger denne att betala enligt atomansvarighetslagen (1968: 45), skulle ha varit skyldig att utge, om det för honom enligt 17 § atomansvarighetslagen gällande ansvarighetsbeloppet utgjort ett belopp motsvarande 15 milj. sådana betalningsenheter som avses i 31 § atomansvarighetslagen, *dels* med belopp som staten, utöver de ersättningsbelopp som det kan åligga staten att betala enligt 29—31 §§ atomansvarighetslagen, skulle ha varit skyldig att utge enligt nämnda paragrafer, om samtliga stater som undertecknat tilläggskonventionen vid tiden för olyckan varit bundna av denna samt det i 31 § första stycket atomansvarighetslagen föreskrivna beloppet utgjort 70 milj. betalningsenheter,

2. godkänna bestämmelserna i artikel 7 punkt 2 i avtalet mellan Sverige och Finland om samarbete rörande atomenergins fredliga utnyttjande,

3. godkänna bestämmelserna i artikel IV. 3. i överenskommelsen mellan Sverige och Sovjetunionen om samarbete rörande atomenergins användning för fredliga ändamål.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Gunnel Anderson

Bilaga 1

**Avtal mellan Finlands regering och Sveriges regering
om samarbete rörande atomenergins fredliga utnyttjande**

Sveriges regering och Finlands regering,

vilka är angelägna om att i Helsingforsöverenskommelsens anda ytterligare stärka det nordiska samarbetet;

vilka åberopar det särskilda samarbete på atomenergiområdet som redan etablerats genom det nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor;

vilka erkänner fördelarna av ett effektivt samarbete på kraftförsörjningsområdet i samband med utnyttjandet av atomenergi;

vilka är medvetna om nyttan av ett samarbete mellan industrier och forskningsinstitut inom detta och andra områden;

vilka önskar främja samarbetet mellan de två länderna och vederbörande myndigheter i dessa;

har överenskommit om följande:

Artikel 1

1. Med förbehåll för bestämmelserna i detta avtal, tillgången till material och personal, tredje personers rättigheter samt gällande lagar, förordningar och licensföreskrifter i Sverige och Finland, skall de avtalslutande parterna samarbeta med och bistå varandra vid främjande och utvecklande av atomenergins användning för fredliga ändamål i sina respektive länder.

2. Det i detta avtal förutsedda samarbetet och biståndet skall fullföljas enligt de bestämmelser och villkor, varom särskilt kan överenskommas.

Artikel 2

1. I enlighet med Artikel 1 och utan uteslutande av andra former för samarbete och bistånd, vilka hör under bestämmelserna i nämnda Artikel, skall samarbetet bland annat omfatta:

a) tillhandahållande av icke hemliga upplysningar, inbegripet upplysningar rörande:

i) forskning och utveckling,

ii) strålskydds- och säkerhetsfrågor,

iii) förläggning av atomkraftstationer och andra atomenergianläggningar,

iv) utrustning och installationer (inbegripet tillhandahållande av konstruktionsbeskrivningar, ritningar och specifikationer),

v) användning av utrustning, installationer, material, atområbränslen, klyvbart material och bränsle samt

vi) ekonomiska betingelser för atomkraftens utnyttjande;

b) prospektering efter och produktion av uran och andra viktiga råvaror för utvinning av atomenergi;

c) tillhandahållande och leverans av utrustning, installationer, material, atområbränslen, klyvbart material och bränsle;

d) överlåtelse av patenträttigheter;

e) tillgång till och utnyttjande av utrustning och installationer;

f) lämnande av teknisk hjälp och tjänster;

g) främjandet av industriellt samarbete.

Artikel 3

1. Vardera avtalsslutande parten eller personer under dennes jurisdiktion må lämna till eller mottaga från den andra avtalsslutande parten eller personer under endera partens jurisdiktion upplysningar gällande frågor, som faller inom ramen för detta avtal.

Detta utbyte av upplysningar är förbundet med nedanstående villkor.

a) Upplysningar, som erhållits av endera avtalsslutande parten enligt detta avtal, må kunna överlätas till tredje man, såvida icke annat fastställts vid eller före tidpunkten för upplysningarnas överlämnande;

b) Upplysningar, som av den överlämnade avtalsslutande parten anses ha kommersiellt värde, skall endast överlämnas enligt de villkor och bestämmelser som fastställs av denna avtalsslutande part;

c) Överlämnande från endera avtalsslutande partens sida av upplysningar, som utvecklats eller ägs av, och överlätas av ägande- eller patenträtt tillhörande personer under dess jurisdiktion, må endast ske med ifrågavarande personers medgivande och på de villkor, som de själva fastställer.

2. Detta avtal omfattar ej överlämnande av upplysningar och överlåtelse av ägande- eller patenträtt, som erhållits från tredje man på villkor, som förhindrar dylikt överlämnande eller dylikt överlåtelse.

3. De avslutande parterna skall främja kontakter mellan vetenskapsmän och tekniker och bistå studerande och praktikanter, vilka rekommenderats av den andra avtalsslutande parten, att erhålla utbildning och erfarenhet i atomvetenskap, atomvetenskap, atomteknik och driften av atomenergianläggningar, inbegripet kraftreaktorer.

Artikel 4

1. Personer under endera avtals-

slutande partens jurisdiktion må med respektive regerings allmänna eller särskilda bemyndigande leverera till eller mottaga från den andra avtalsslutande parten eller behöriga personer under dennes jurisdiktion utrustning, installationer, material, atområbränslen, klyvbart material och bränsle på kommersiella villkor eller enligt annan överenskommelse.

2. Vardera avtalsslutande parten skall tillse att reaktorer, bränsle och andra material som enligt detta avtal kommit under dess jurisdiktion och klyvbart material som härrör från användningen därav,

a) endast användes för fredliga ändamål;

b) överlätas inom dess jurisdiktion endast till av den bemyndigade personer; och

c) överlätas utom dess jurisdiktion utan på förhand erhållet medgivande av den andra regeringen endast i den utsträckning materialet kommer eller förblir under Internationella atomenergiorganets säkerhetsföreskrifter; dock att sådan överlåtelse därjämte kan vara beroende av bestämmelser i andra tillämpliga avtal.

Artikel 5

1. De avtalsslutande parterna, vilka erkänner betydelsen av ett utnyttjande av Internationella atomenergiorganets tjänster, skall så snart som möjligt påbörja gemensamma förhandlingar i syfte att träffa avtal med Internationella atomenergiorganet rörande dess handhavande av de säkerhetsföreskrifter som kräves för att kontrollera att förpliktelsen i Artikel 4: 2 a) uppfylles.

2. Om endera regeringen, innan bestämmelserna ovan i punkt 1 genomförts, på egen begäran träffat avtal enligt Artikel 3 A 5 i Internationella atomenergiorganets stadga, genom vilket Internationella atomenergiorganets gällande säkerhetsföre-

skrifter tillämpas eller kommer att tillämpas på dess verksamhet på atomenergiområdet, kan denna regering efter meddelande till den andra regeringen att ovannämnda avtal tillämpas på alla i Artikel 4: 2 uppräknade objekt, begära att den andra regeringen inleder förhandlingar för tillfälligt upphävande av bestämmelserna i punkt 1. Den andra regeringen förbinder sig under dessa omständigheter, att vid lämplig tidpunkt träffa anstalter enligt målsättningen i punkt 1 ovan, för att täcka överföringen till dess territorium av alla objekt, som är föremål för åtaganden enligt Artikel 4: 2. Denna punkt tillämpas med nödvändiga modifikationer också om endera regeringen träffar ett sådant avtal vartill ovan hänvisas, efter det att bestämmelserna ovan i punkt 1 genomförts.

3. Om övervakning vid någon tidpunkt icke skulle utföras enligt punkt 1 eller 2 ovan har båda regeringarna i samma syfte rätt att utföra övervakning, som baserar sig på Internationella atomenergiorganets vid tiden gällande säkerhetsföreskrifter. Regeringarna skall överenskomma om och bistå varandra vid tillämpningen av denna säkerhetskontroll.

Artikel 6

1. Utom under tiden då säkerhetskontrollen utövas i enlighet med punkt 1 eller 2 i Artikel 5 i detta avtal, har båda avtalsslutande parterna rätt att om den andra regeringen försummar att uppfylla sina förpliktelser enligt Artikel 4 och Artikel 5, begära att den andra regeringen vidtar rättelseåtgärder. Om dylika rättelseåtgärder icke vidtages inom rimlig tid har den avtalsslutande part, som påkallat dylika åtgärder, rätt att med omedelbar verkan uppsäga detta avtal genom skriftligt meddelande till den andra avtalsslutande parten.

2. Vid uppsägning av detta avtal genom meddelande enligt punkt 1 ovan, har vardera regeringen rätt att påfordra uppsägning av alla kontrakt som ingåtts enligt detta avtal; vidare att allt atombränsle eller klyvbart material som på uppsägningsdagen är föremål för den andra avtalsslutande partens åtaganden enligt artikel 4, överföres till dess jurisdiktion mot erläggande av vederlag här för enligt gällande dagspris.

Artikel 7

1. Såvida icke annat anges vid överföringstidpunkten skall intet i detta avtal tolkas så, att det medför ansvarsåliggande i vad avser exaktheten av upplysningar som lämnats enligt detta avtal, eller i vad avser lämpligheten för något särskilt ändamål av eller exaktheten i specifikationer för utrustning, installationer, material, atområbränslen, klyvbart material eller bränsle, som levererats enligt detta avtal.

2. De avtalsslutande parterna erkänner önskvärdheten att så snart som möjligt tillämpa internationellt överenskomna åtgärder för ombesörjande av ersättning och finansiellt stöd mot skador, som förorsakats av atomenerginns fredliga användning. De avtalsslutande parterna konstaterar, att dylika åtgärder genomförts i Sverige; i avvaktan på att både Sverige och Finland blir bundna av samma internationella åtaganden:

a) skall Finlands regering gottgöra och hålla Sveriges regering och person under svensk jurisdiktion skadeslös mot allt ansvar och all ersättningskyldighet (inbegripet ansvar gentemot tredje man), som kan drabba regeringen eller sådan person med avseende på atomskada i följd av atomolycka,

vilken (1) inträffat i reaktor som helt eller delvis förvärvats enligt detta avtal, eller vid vilken medverkat material som erhållits enligt avtalet

eller radioaktiv produkt inklusive atombränsle, som alstrats genom användande av sådana reaktorer eller sådant material; och

vilken (2) inträffat vid tid då reaktorn eller det skadeorsakande materialet omhänderhades av Finlands regering eller personer under finsk jurisdiktion;

b) skall Sveriges regering gottgöra och hålla Finlands regering och person under finsk jurisdiktion skadeslös mot allt ansvar och all ersättningskyldighet (inbegripet ansvar gentemot tredje man), som kan drabba regeringen eller sådan person med avseende på atomskada, i följd av atomolycka,

vilken (1) inträffat i reaktor som helt eller delvis förvärvats enligt detta avtal, eller vid vilken medverkat material som erhållits enligt avtalet eller radioaktiv produkt inklusive atombränsle som alstrats genom användande av sådana reaktorer eller sådant material; och

vilken (2) inträffat vid tid då reaktorn eller det skadeorsakande materialet omhänderhades av Sveriges regering eller personer under svensk jurisdiktion; detta med avseende på sådana olyckshändelser för vilka ersättning icke utgår enligt den svenska lagstiftningen;

c) skall den skadeersättning varom stadgas i punkt a) eller b) ovan icke i fråga om någon atomolycka uppgå till högre belopp än att det sammanlagda beloppet av denna ersättning samt de ersättningar som kan ha utgått i de båda länderna ej överstiger 120 miljoner betalningsenheter.

Artikel 8

I detta avtal avses med:

”Utrustning” väsentligare maskiner, anläggningar eller apparater, eller viktigare delar därav, vilka är speciellt lämpade att användas i atomenergiprogram;

”Kraftreaktor” nukleär reaktor som är konstruerad eller anpassad för produktion av elektrisk eller annan energi;

”Bränsle” varje ämne eller kombination av ämnen, som tillverkats för att användas i en reaktor för frambringande eller upprätthållande av en nukleär kedjereaktion;

”Atområbränsle” och ”klyvbart material” har samma betydelse som givits dem i Internationella atomenergiorganets stadga;

”Atombränsle” klyvbart material, bestående av uran eller plutonium i form av metall eller i legering eller i kemisk förening, och annat jämförbart klyvbart material;

”Material” bränsle, atområbränsle, atombränsle och annat material som med hänsyn till sin kvalitet eller renhet speciellt lämpar sig att användas i atomenergiprogram;

”Radioaktiv produkt” annat radioaktivt material än atombränsle samt radioaktivt avfall, om materialet eller avfallet bildats vid framställning eller användning av atombränsle eller blivit radioaktivt genom bestrålning i samband med sådan framställning eller användning;

”Atomskada” dels skada som orsakas av radioaktiva egenskaper hos atombränsle eller radioaktiv produkt eller av radioaktiva egenskaper i förening med giftiga, explosiva eller andra farliga egenskaper hos bränslet eller produkten, dels skada som orsakas av joniserande strålning från annan strålningskälla i en atomanläggning än atombränsle eller radioaktiv produkt;

”Atomolycka” sådan händelse eller serie händelser med samma ursprung som orsakar atomskada;

”Person” fysisk eller juridisk person, allmän eller privat organisation, statlig myndighet eller företag;

”Personer under svensk respektive finsk jurisdiktion” fysiska personer som är svenska respektive finska

medborgare eller stadigvarande bosatta i Sverige respektive Finland samt juridiska personer som är etablerade i Sverige respektive Finland;

"Härrörande" alstrat genom en eller flera behandlingar;

"Betalningsenhet" 0,88867088 gram fint guld.

Artikel 9

1. Detta avtal skall ratificeras och ratifikationsinstrumenten skall utväxlas i Helsingfors snarast möjligt.

2. Detta avtal skall träda i kraft 30 dagar efter tidpunkten för ratifikationsinstrumentens utväxlande.

3. Artiklarna 1, 2 och 3 i detta avtal upphör att gälla 30 år efter dess ikraftträdande, om de icke förnyas genom överenskommelse mellan de avtalsslutande parterna. Alla övriga artiklar förblir därefter i kraft i en-

lighet med vad som överenskommits i detta avtal och skall vara i kraft tills de blivit uppsagda genom överenskommelse mellan de avtalsslutande parterna, med hänsyn till:

a) klyvbart material, som under avtalstiden alstrats genom användning av en reaktor, huvudbeståndsdel av reaktor, bränsle eller annat material, som tillhandahållits enligt detta avtal; och

b) bränsle och annat atombränsle eller klyvbart material, som tillhandahållits enligt detta avtal.

Till bekräftelse härav har undertecknade vederbörligen befullmäktigade av sina respektive regeringar, undertecknat detta avtal och försett detsamma med sina sigill.

Som skedde i Stockholm i två exemplar på svenska och finska språken, vilka båda texter äger lika vitsord, den 15 oktober 1968.

För Finlands regering
Ralph Enckell

För Sveriges regering
Krister Wickman

*Bilaga 2***Överenskommelse mellan Sveriges regering och De Socialistiska Rådsrepublikernas Unions regering om samarbete rörande atomenergins användning för fredliga ändamål**

Sveriges regering och De Socialistiska Rådsrepublikernas Unions regering

vilka önskar bedriva ett forsknings- och utvecklingsprogram syftande till förverkligandet av atomenergins användning för fredliga och humanitära ändamål, inbegripet konstruktion, uppförande och drift av kraftproducerande reaktorer och forskningsreaktorer samt utbyta informationer rörande den vidare utvecklingen av atomenergins användning för fredliga ändamål;

vilka inser de fördelar som följer av ett effektivt samarbete mellan de bägge länderna inom detta område;

har träffats följande överenskommelse:

ARTIKEL I

1. Parterna skall, enligt bestämmelserna i denna överenskommelse och beroende av tillgången på personal och material samt i enlighet med tillämpliga lagar, förordningar, riktlinjer och licensbestämmelser gällande i respektive länder, samarbeta med varandra i sin strävan att använda atomenergi för fredliga ändamål.

Detta samarbete kommer att bedrivas i enlighet med bestämmelserna i fördraget om förhindrande av spridning av kärnvapen.

2. Hemliga uppgifter skall ej överlämnas med stöd av denna överenskommelse och ej heller skall material, utrustning eller andra anordningar överföras eller några tjänster utföras med stöd av denna överenskommelse, om överförandet av så-

dant material, sådan utrustning eller sådana anordningar eller utförandet av sådana tjänster innebär överlämnande av hemliga uppgifter.

3. Denna överenskommelse skall ej innebära krav på utbyte av sådana informationer som Parterna ej har rätt att överlämna.

ARTIKEL II

I enlighet med vad som stadgas i Artikel I, och med hänsyn till Protokollet den 12 februari 1968 om samarbete mellan Kungliga Svenska Ingenjörsvetenskapsakademien och Statliga kommittén för utnyttjande av atomenergi i De Socialistiska Rådsrepublikernas Union skall de Avtalsslutande Parterna utbyta icke hemliga uppgifter rörande atomenergins användning för fredliga ändamål och därmed sammanhängande hälso- och säkerhetsproblem.

ARTIKEL III

Statliga företag samt personer under endera Avtalsslutande Partens jurisdiktion må med respektive regerings allmänna eller särskilda bemyndigande leverera till eller mottaga från på samma sätt bemyndigade statliga företag eller personer hos den andra Avtalsslutande Parten, utrustning inbegripet kärnreaktorer och bränsle till dessa, material, atområbränsle och särskilt klyvbart material på kommersiell basis.

2. Varje sådan leverans skall ske enligt denna överenskommelses bestämmelser och med iakttagande av följande villkor:

(a) med undantag för sådana fall,

där särskilt förbehåll gjorts av den levererande Avtalsslutande Parten vid eller före den första leveransen får utrustning och material, som förvärvats enligt denna överenskommelse, liksom registrerat material, överlåtas till den mottagande Avtalsslutande Partens statliga företag och personer under denna Avtalsslutande Parts jurisdiktion, dock med förbehåll för den senare Partens särskilda bemyndigande;

(b) utrustning inklusive kärnreaktorer, registrerat material och andra material, som förvärvats enligt denna överenskommelse, får av den mottagande Avtalsslutande Parten överlåtas utanför området för dess jurisdiktion under förutsättning av den levererande Avtalsslutande Partens medgivande och med beaktande av Internationella Atomenergiorganets föreskrifter om säkerhetskontroll;

(c) särskilt klyvbart material, som härrör från användning av registrerat material, må överlåtas utanför området för den mottagande Avtalsslutande Partens jurisdiktion på villkor att materialet förblir underkastat Internationella Atomenergiorganets föreskrifter om säkerhetskontroll;

ARTIKEL IV

1. Den mottagande Avtalsslutande Parten skall garantera den levererande Avtalsslutande Parten, dess statliga företag och personer med vederbörligt bemyndigande skydd mot förluster och befrielse från ansvar och all ersättningsskyldighet (inbegripet ansvar mot tredje part) i vilken rättslig angelägenhet det vara må, som härrör från produktion eller tillverkning av, leverans av, äganderätt till, uthyrning, besittning eller utnyttjande av material samt registrerat material, som tillhandahållits enligt denna överenskommelse sedan det övertagits av den mot-

tagande Avtalsslutande Parten, dess statliga företag eller enskilda personer, som bemyndigats av den mottagande Avtalsslutande Parten.

2. Såvida inte annat anges vid överlämnandet av information eller specifikation för utrustning, material, atområbränslen, särskilt klyvbart material eller bränsle, som levereras enligt denna överenskommelse, skall intet i denna överenskommelse tolkas såsom innebärande ansvarsåliggande i vad avser riktigheten i ovannämnda information eller exaktheten i ovannämnda specifikationer.

3. I händelse av atomolycka, som har samband med fredligt utnyttjande av atomenergi inom ramen för detta avtal, gäller följande:

(a) Sveriges regering befriar De Socialistiska Rådsrepublikernas Unions regering och de statliga företag och de personer som står under dess jurisdiktion, från allt ansvar och förpliktelse att ersätta skada (inklusive ansvar gentemot tredje part), som kan drabba De Socialistiska Rådsrepublikernas Unions regering eller ovannämnda statliga företag och enskilda personer på grund av atomskada i följd av sådan atomolycka,

vilken (1) ägt rum i samband med utnyttjande av utrustning som helt eller delvis levererats till Sverige på grundval av denna överenskommelse, eller vid vilken medverkat material eller registrerat material eller särskilt klyvbart material, som framställts genom utnyttjande av atområbränsle, särskilt klyvbart material eller bränsle, som erhållits på grundval av denna överenskommelse, och

vilken (2) ägt rum vid den tid, då utrustningen eller det skadeorsakande materialet eller registrerade materialet omhänderhades av Sveriges regering eller under dess jurisdiktion stående statliga företag eller enskilda personer,

(b) De Socialistiska Rådsrepublikernas Unions regering befriar Sveriges regering och de statliga företag och de personer som står under dess jurisdiktion, från allt ansvar och förpliktelse att ersätta skada (inklusive ansvar gentemot tredje part), som kan drabba Sveriges regering eller ovannämnda statliga företag och enskilda personer på grund av atomskada i följd av atomolycka,

vilken (1) ägt rum i samband med utnyttjande av utrustning som helt eller delvis levererats till De Socialistiska Rådsrepublikernas Union på grundval av denna överenskommelse, eller vid vilken medverkat material eller registrerat material eller särskilt klyvbart material, som framställts genom utnyttjande av atområbränsle, särskilt klyvbart material eller bränsle, som erhållit på grundval av denna överenskommelse och

vilken (2) ägt rum vid den tid, då utrustningen eller det skadeorsakande materialet eller registrerade materialet omhänderhades av De Socialistiska Rådsrepublikernas Unions regering eller under dess jurisdiktion stående statliga förelag eller enskilda personer.

ARTIKEL V

Under den tid denna överenskommelse äger giltighet kommer anrikningstjänster att tillhandahållas från anläggningar i De Socialistiska Rådsrepublikernas Union till bemyndigade svenska statliga företag eller personer under svensk jurisdiktion, enligt de bestämmelser och på de villkor varom parterna må komma överens. Ifrågavarande anrikningstjänster må tillhandahållas såväl med avseende på atområbränsle av svenskt ursprung och atområbränsle som levererats till Sverige från tredje part, som med avseende på återvunnet svagt anrikt material härrörande från upparbetning av använt reaktorbränsle.

Anrikt uran levererat enligt detta

avtal må innehålla upp till fem procent av isotopen uran-235.

Priserna på anrikningstjänsterna får ej överstiga de vid leveranstidpunkten gällande priserna på världsmarknaden.

ARTIKEL VI

1. Sveriges regering och De Socialistiska Rådsrepublikernas Unions regering garanterar att material, registrerat material och utrustning, som enligt denna överenskommelse ställs till endera regeringens eller till någon persons under dess jurisdiktion förfogande uteslutande skall användas för fredliga ändamål.

2. Sveriges regering och De Socialistiska Rådsrepublikernas Unions regering erkänner önskvärldheten av ett utnyttjande av Internationella Atomenergiorganets hjälpmedel och tjänster, i syfte att garantera icke-spridning av kärnvapen i enlighet med bestämmelserna i fördraget om förhindrande av spridning av kärnvapen och överenskommer att Internationella Atomenergiorganet ofördröjligen skall anmodas iklåda sig ansvaret för att detta syfte uppnås genom att tillämpa dess bestämmelser om säkerhetskontroll på material, registrerat material och utrustning som levererats på grundval av denna överenskommelse och att kontrollen skall ske i enlighet med gällande föreskrifter. De nödvändiga åtgärderna skall genomföras i enlighet med avtal, som kommer att slutas efter förhandlingar mellan Parterna och Internationella Atomenergiorganet.

ARTIKEL VII

Såvida ej annorlunda anges, avses vid tillämpningen av denna överenskommelse med

(a) "utrustning" alla apparater, anordningar, instrument eller maskiner, inklusive kärnreaktorer, som är avsedda för forskning, utveckling, bearbetning, förvaring eller använd-

ning i samband med verksamhet på atomenergins område;

(b) "*material*" alla ämnen, som är av speciell användbarhet eller har betydelse vid arbeten på sådana områden för atomenergins fredliga utnyttjande, om vilka de Avtalsslutande Parterna kan överenskomma; dock ej registrerat material enligt definitionen i moment (f) i denna Artikel;

(c) "*atområbränsle*" uran, innehållande den i naturen förekommande blandningen av isotoper; uran utarmat på isotopen 235; torium; något av de nyssnämnda materialen i form av metall, legering, kemisk förening eller koncentrat; varje annat material innehållande ett eller flera av de nyssnämnda materialen i en sådan koncentration som må avtalas av de Avtalsslutande Parterna; samt sådant annat material som överenskommes av de Avtalsslutande Parterna;

(d) "*särskilt klyvbart material*" plutonium, uran-233, uran-235, uran anriktat på isotoperna 233 eller 235; material innehållande ett eller flera av de nyssnämnda materialen; samt sådant annat material som överenskommes av de Avtalsslutande Parterna; "*särskilt klyvbart material*" skall dock ej omfatta atområbränsle;

(e) "*bränsle*" atområbränsle eller särskilt klyvbart material eller båda, när dessa är avsedda eller till form och kvantitet lämpade att införas i en kärnreaktor i syfte att frambringa eller upprätthålla en nukleär kedjereaktion;

(f) "*registrerat material*" atområbränsle, särskilt klyvbart material eller bränsle, som förvärvats enligt denna överenskommelse, eller särskilt klyvbart material som härrör från användningen av atområbränsle, särskilt klyvbart material eller bränsle, som förvärvats enligt denna överenskommelse eller framställts i en kärnreaktor som förvärvats i enlighet med denna överenskommelse, och som skall föras in i den inventa-

rieförteckning, som avses skola upprättas;

(g) "*statliga företag*" i vad avser Sverige behöriga statliga organisationer och företag, bemyndigade av svenska regeringen, och i vad avser De Socialistiska Rådsrepublikernas Union vederbörande behöriga statliga organisationer, bemyndigade av De Socialistiska Rådsrepublikernas Unions regering, samt de övriga företag som de Avtalsslutande Parterna kan träffa överenskommelse om;

(h) "*personer*" enskilda personer, firmor, bolag, aktiebolag, enkla bolag, föreningar och andra privata eller statliga organisationer samt deras respektive ombud och lokala representanter; "*personer*" skall dock ej omfatta statliga företag enligt definitionen i moment (g) i denna Artikel.

ARTIKEL VIII

Det praktiska förverkligandet av samarbetet enligt denna överenskommelse skall ske medelst tilläggsöverenskommelser, protokoll eller kontrakt som skall slutas mellan de båda Parternas bemyndigade instanser.

ARTIKEL IX

1. Denna överenskommelse skall ratificeras snarast möjligt och träder i kraft i och med utväxlingen av ratifikationsinstrumenten, vilken skall äga rum i Stockholm.

2. Denna överenskommelse upphör att gälla efter 30 år fr. o. m. dagen för dess ikraftträdande, såvida avtalet ej förlängs genom bilaterala tilläggsöverenskommelser mellan de Avtalsslutande Parterna.

De bilaterala tilläggsöverenskommelser, protokoll eller kontrakt, som ingås på grundval av denna överenskommelse skall vara i kraft under den i dessa tilläggsöverenskommelser, protokoll eller kontrakt fastställda tiden, oberoende av dagen för denna överenskommelses upphörande.

Till bekräftelse härav har undertecknade, vederbörligen befullmäktigade av sina regeringar, undertecknat denna överenskommelse, som

skedde i Moskva den 12 januari 1970, i två exemplar på svenska och ryska språken, vilka båda texter äger samma vitsord.

För Sveriges regering

Krister Wickman

För De Socialistiska Rådsrepublikernas Unions regering

A. M. Petrosiants